

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ПОЛТАВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ
УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ В. Г. КОРОЛЕНКА**

**АСПЕКТИ ДОСЛІДЖЕННЯ
ІНОЗЕМНИХ МОВ
І ЛІНГВОМЕТОДИЧНІ
ОСНОВИ ВИКЛАДАННЯ**

ЗБІРНИК НАУКОВИХ ПРАЦЬ

ВИПУСК 17

ПОЛТАВА – 2016

Черчата Л.М. Педагогічна практика як майданчик для формування методичної компетентності студентів-філологів.....	77
Шаповалова Л.В. Становлення та розвиток французького університету.....	83
Якубенко І.В. До питання про засоби актуального членування речення у сучасній німецькій мові	88

1. закладів України» [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://naiaiu.kiev.ua/nmc/normativno-pravove-zabezpechennya-navchalnogo-protsesu/ministerstva-osviti-i-nauki-ukrajini.html>.
2. Нейматов Я. М. Образование в XXI веке: тенденции и прогнозы / Я. М. Нейматов. – М. : Алгоритм, 2002. – 479 с.
3. Педагогічна майстерність : підруч. / І. А. Зязюн, Л. В. Крамущенко, І. Ф. Кривонос та ін.; за ред. І. А. Зязюна. – 3-тє вид., допов. і переробл. – К. : СПД Богданова А. М., 2008. 376 с.
4. Семенов О. М. Система професійної підготовки майбутніх учителів української мови і літератури (в умовах педагогічного університету) : дис. ... доктора пед. наук : спец. 13.00.04 «Теорія і методика професійної освіти» / О. М. Семенов. – К., 2005. – 476 с.
5. Сидоренко В. В. Модель професійної компетентності вчителя української мови і літератури в контексті впровадження компетентісно зорієнтованого підходу / В. В. Сидоренко // Наукова скарбниця освіти Донеччини : наук.-метод. журнал. – Донецьк, 2011. – № 1 (8). – С. 72–77.
6. Сімоненко Л. Ю. Методична компетентність як складник професійної компетентності вчителя української мови [Електронний ресурс] / Л. Ю. Сімоненко // Науковий вісник Донбасу. – 2013. – №2. – Режим доступу : http://nbuv.gov.ua/j-pdf/nvd_2013_2_28.pdf.

Анотація

У статті розкрито зміст поняття «методична компетентність», розглянуто проблему формування методичної компетентності студентів-філологів у процесі проходження педагогічної практики, обґрунтовано актуальність проблеми, проаналізовано роботи дослідників з окресленого питання, визначено значення і місце методичної компетентності як складової професійної компетентності.

Шаповалова Л.В.

СТАНОВЛЕННЯ ТА РОЗВИТОК ФРАНЦУЗЬКОГО УНІВЕРСИТЕТУ

Ключові слова: університет, вища освіта, вчені ступені, бакалавр, ліценціат, магістр, доктор, громадська освіта.

Слово «університет» походить з латинської мови, (Universitasmagistorumetscholarium), де воно означало об'єднання викладачів і студентів одного міста.

До XII століття вищу освіту можна було отримати у єпископських школах чи у соборах (капітулах). Пізніше вища освіта вийшла з під опіки церкви і до релігійних дисциплін додалися світські: право, медицина, ботаніка, астрономія, геометрія, математика.

Перший університет Франції було створено у 1150 році в Парижі за наказом короля Філіпа Огюста. «Цей університет надовго став зразком для всієї Європи щодо організації вищого навчання і з підготовки фахівців вищого тогочасного рівня» [6, с.123; 13; 10; 8]. Викладання у цьому університеті велося за чотирма галузями: медицина, право, теологія та мистецтво. Особливе місце у навчанні приділялося вивченню старовинних текстів. Після 1192 року, Паризький університет отримує перший привілей від Папи Селестена XII – було встановлено його статут.

У 1257 р. Робер Сорбонн створив університет, пізніше названий його іменем. Спочатку це була богословська школа з гуртожитком для бідних студентів, розрахованим на 16 чоловік. Ще за життя засновника ця школа отримала світове визнання. У своєму гуртожиткові вона надавала місця представникам чотирьох національностей Європи – французам, німцям, англійцям та італійцям, спершу по чотири, а згодом по дев'ять представників кожної національності. Особливу славу Сорбонна отримала завдяки високому рівню викладання.

У цьому університеті присвоювалося три вчених ступеня: початковий (déterminance), бакалаврат (baccalauréat), ліценціат (licence) і один почесний ступінь доктора. Студентів в той час називали школярами. Обов'язковою мовою, якою у повсякденному житті повинні були користуватися викладачі та студенти, була латинь. Всі університети на той час були автономними установами, які мали власний статут і схожу структуру. Вони користувалися привілеєм присвоювати вчені ступені. До їх складу входили такі факультети: теологічний, мистецький, медичний й факультет права.

«Курс навчання тривав 10 років, на останньому екзамені студент проходив «випробовування» без відпочинку й перерви. Екзамен складався з диспуту з дванадцятьма опонентами, які змінювали один одного через кожні півгодини, у той час, як студент не пив, не їв і не відпочивав. Той, хто витримав «випробовування», отримував одразу звання доктора Сорбонни, ступінь, що цінувався надзвичайно високо впродовж п'яти століть» [7, с.69].

Поняття «бакалавр» не зустрічається в класичній латині. Його значення протягом тривалого часу неодноразово сильно змінювалося. В розуміння академічного звання воно ввійшло в практику з XII ст. в західноєвропейських університетах. Уперше це звання було запроваджено на богословському факультеті Паризького університету Папою Григорієм IX (1227-1245) для відзначення тих студентів, які витримали відповідний іспит та блискуче витримали диспут і, як наслідок, отримали право носити червону камілавку.

Проте згодом, поняття «бакалавр» стало повсюдно означати перший ступінь, який отримують після закінчення курсу основ наук на богословському, юридичному та на інших факультетах. І це значення бакалавра збереглося і до сьогодні.

У роки Великої французької революції було відмінено ступеневу освіту, проте, згодом, (з 1808 р.) бакалаврат було відновлено як нижчий науковий ступінь на кожному із п'яти факультетів університету. Крім того, кожний, хто бажав здобути ступінь бакалавра природничих наук, права, медицини чи богослов'я, мав попередньо отримати звання бакалавра філології (*bachelierenletteres*). Цей філологічний, а точніше, загальноосвітній бакалаврат, можна було отримати після успішного закінчення курсу класичних наук. Він набув у Франції особливого значення, оскільки надавав право на отримання вищої освіти та можливість обійняти більшість цивільних посад.

Ліценціат походить із латинської мови (*Licenciatus* – допущений). У середньовічних університетах – це бакалавр, який отримав дозвіл на читання лекцій. Пізніше для цього необхідно було скласти особливий іспит. Ступінь ліценціата давав право обіймати посаду помічника викладача в ліцеї або продовжувати освіту в університеті.

Магістр походить також із латині (*Magister* – учитель, викладач, начальник). У західноєвропейських університетах старшим студентам, які успішно засвоїли арифметику, геометрію, астрономію, теорію музики (так званий квадріум) на факультеті вільних мистецтв присвоювали ступінь «магістр мистецтв». Це дозволяло вступити на один із трьох вищих факультетів університету, а також викладати сім вільних наук (*magisteratriumlibrium*).

Доктор (від лат. *Doctor* – учитель) спочатку виступав як первосвященик у древніх римлян, а в середні віки – як викладач. З XII ст. цей термін почав застосовуватися як науковий ступінь для вчених, який уперше присвоїли у Болонському університеті у 1130 р. [2, с. 30-32].

Протягом XII-XV ст. університети поширилися швидкими темпами. Вони стали першими нецерковними вищими навчальними та науковими закладами. Їх створення свідчило про зростання значення освіти і науки. Окрім цього, це була якісно нова форма освітнього закладу, принципово відмінна від монастирських і церковних шкіл, що переважали на той час. В останніх викладання концентрувалося навколо так званих семи вільних мистецтв: граматики, риторики, діалектики, арифметики, геометрії, астрономії та музики. В університетах вивчення цих дисциплін в основному обмежувалося елементарними відомостями; у центрі освітнього процесу стояли такі предмети як філософія, геологія, медицина, юриспруденція.

Надзвичайним нововведенням був прогресивний метод викладання, за яким заняття будувалися на основі двох елементів: лекцій, під час яких професор пояснював окремі місця за текстами підручника, і за правилами риторики організоване обговорення зі студентами під керівництвом професора окремих питань по підручнику. Новим було запровадження отримання диплома по закінченні курсу навчання, який надавав випускникові право викладати

засвоєні дисципліни в інших навчальних закладах і використовувати набуті знання на практиці. Згодом університети почали самостійно розробляти свої статuti, обирати нових членів, надавати наукові ступені, видавати дипломи. Члени університетів не підлягали громадському судові (існував власний університетський суд) [7, с. 70].

Як правило, міська влада була зацікавлена у збереженні університетів, оскільки в Західній Європі того часу престиж освіти був досить високим. Саме цим пояснюється прагнення двох головних сил Середньовіччя – церкви і світської держави – отримати вплив на університети. На перших порах церква взяла гору. Папська влада присвоїла собі право засновувати нові університети. Вплив церкви відчувався і на викладанні в університеті.

Однак, у цілому церковна влада підтримувала незалежність і права університетів. Прикладом може служити видана в 1231 р. булла Папи Римського Григорія IX, яка проголошувала автономію Паризького університету. Це відіграло важливу роль у їх становленні як центрів науки і культури. Проте, допомога церкви ніколи не була безкорисливою, у відповідь очікувалася лояльність. Іще у XVI ст. кожний претендент на отримання докторського ступеня повинен був присягати на вірність католицькій церкві.

Поширенню папського впливу на університети завжди протистояли аналогічні прагнення світської влади, яка мала на меті підсилити свій вплив, використовуючи при цьому різного роду привілеї.

Протистояння тривало протягом кількох століть (кінець XIV- поч. XVIII ст.) і призвело до тимчасового посилення церковного впливу, що викликало кризу в університетській освіті та нехтування актуальними потребами розвитку науки.

З початком епохи Просвітництва, розвиток знань перестав бути пов'язаним з університетами, які заслужено отримали репутацію реакційних закладів. По всій Європі почали створюватися академії наук. Цьому в значній мірі сприяла світська влада. Наприкінці XVIII ст. вони взагалі були скасовані (Декрет Конвенції від 15 вересня 1793 р.).

Законом від 10 травня 1806 року, Наполеоном створено Імператорський університет із факультетами у головних містах Франції. Це була спільна, стабільна та централізована структура, мета якої – регулювати функціонування системи освіти. Будучи більше, ніж адміністрацією, новостворений університет став своєрідною світською корпорацією, яка користувалася широкою автономією щодо інших державних служб. На чолі цієї установи стояв призначений імператором і безпосередньо йому підзвітний великий магістр (*legrandmaître del'université*). Разом із ним відповідальність за освітянські справи покладалася на Раду університету. Цей університет володів монополією на освіту. У декреті 1808 року зазначалося, що громадську освіту по всій імперії довірено виключно університету. Без дозволу керівника університету та за його межами не могла бути утворена жодна школа, жодна освітня установа. Право на викладання мали тільки члени університету, які отримали науковий ступінь на одному з факультетів. Проте освіта в єпископствах залежала головним

чином від самих єпископів і архієпископів. Головними принципами університетської освіти того часу були:

1) канони католицької церкви;

2) вірність імператору та імператорській монархії, династії Наполеона, яка охороняла єдність Франції, всі ліберальні ідеї, проголошені конституцією.

До складу університету входили п'ять орденів: теологічний, права, медичний, науковий (математика і фізика), філологічний. У своєму складі Імперський університет мав стільки ж академій, скільки і апеляційних судів. Факультети університету були державними установами і керувалися центральною владою, яка і призначала їх деканів.

У 1850 р. Закон Фаллу припинив існування університету Франції, який був спадкоємцем Імперського університету. На зміну йому прийшла громадська освіта. У кожному департаменті передбачено одну академію. У 1854 р. існувало 16 академій, у 1860 р. їх стало 17. У 1855 р. було створено факультети (тогочасні заклади вищої освіти). У 1893 р. об'єднанню кількох державних факультетів у межах однієї академії було надано статусу юридичної особи. У 1896 р. таке об'єднання факультетів отримує назву університету [8]. У XIX ст. університети виникають у Франції з ініціативи державної влади, з метою забезпечити кадрами адміністрації та підприємства. Тоді університети були підпорядковані різним міністерствам. Вони нараховували більше 200 000 студентів.

Сучасні університети створені у 1896 р. шляхом об'єднання факультетів, які існували у різних містах. У 1920 р. Декретом уточнено та розширено правила створення університетів. Цим же Декретом створюються інститути у доповнення до факультетів і до університетів. Декрет про факультети у 1966 р. регламентував університетське навчання. З того часу і до впровадження реформи ЛМД воно складалося з трьох циклів: 1-й цикл – 2 роки, 2-й цикл – 2-3 роки, третій цикл – один рік [3; 4; 5; 8].

Принципи організації і функціонування університетів зафіксовані у кодексі освіти [9].

За даними Міністерства національної освіти Франції у 2000 році система вищої освіти налічувала 89 університетів [10].

Установи вищої освіти громадського сектору належать до різних міністерств, а не тільки Міністерству національного виховання. Існує також приватний сектор вищої освіти.

У межах цієї системи університети не відіграють домінуючої ролі, хоч і охоплюють більшу частину студентів, оскільки престижнішими закладами вищої освіти є Великі школи, які готують службовців вищого рангу. Традиційним головним завданням університетів вважається підготовка вчителів, які працюватимуть з дітьми середнього та старшого віку, людей вільних професій, дослідників.

Література

1. Алексюк А.М. Сутність і закономірність навчального процесу у вищій школі /А. М. Алексюк // Педагогіка вищої освіти України. Історія. Теорія: підруч. [для студ. вищ. навч. закл.] – К., 1998. – 560 с.
2. Вища освіта і Болонський процес: [навчальний посібник для студентів вищих навчальних закладів.] / М.Ф.Дмитриченко, Б.І.Хорошун, О.М.Язвінська, В.Д.Данчук. – К.: Знання України, 2006.– 440с.
3. Владимірова М. Модернізація університетського освіти в Франції / М.Владимірова // Советская педагогика. – 1985. – № 10 – С. 120-124.
4. Головка С.А. Высшее образование во Франции. Актуальные проблемы и противоречия / С.А. Головка. – Минск, 1980. – 128 с.
5. Зязюн Л. Освітня система Франції / Л. Зязюн // Педагогіка. – 2001. – № 4. – С. 70-74.
6. Корсак К.В. Світова вища освіта. Порівняння: визнання закордонних кваліфікацій, дипломів / К.В. Корсак.–К.: МАУП, 1997. – 209 с.
7. Шаповалова Л. В. Університети в системі вищої освіти Франції / Л.В. Шаповалова // Імідж сучасного педагога. – 2002. – № 4–5. – С. 68-71.
8. Charle C. Histoire des universités / C. Charle, J. Verger. – Paris: PUF, 1994. – 126 p.
9. Codedel'éducation [Електронний ресурс] — Режим доступу: www.education.gouv.fr/bo/2000/special7/som.htm.
10. Les Etablissements d'enseignement supérieur: structure et fonctionnement: guide pratique, mai 2002 [Електронний ресурс] — Режим доступу: www.diderot7.jussieu.fr/DPATED2/sfl.html.
11. Loi Savary [Електронний ресурс] — Режим доступу: www.fr.wikipedia.org/wiki/Loi_Savary.
12. L'Université Paris IPantéon-Sorbonne [Електронний ресурс] – Режим доступу: www.univ-paris1.fr.

Анотація

У статті розглядається шлях, який пройшов французький університет від свого заснування до нашого часу та трансформації, яких він зазнав. Увага приділяється науковим університетським ступеням: бакалавр, ліценціат, магістр, доктор. Висвітлюється роль університету у сучасній громадській освіті Франції.

Якубенко І.В.

ДО ПИТАННЯ ПРО ЗАСОБИ АКТУАЛЬНОГО ЧЛЕНУВАННЯ РЕЧЕННЯ У СУЧАСНІЙ НІМЕЦЬКІЙ МОВІ

***Ключові слова:** актуальне членування речення, засоби актуального членування речення, тема, рема*